

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 23

Заснований в 1996 році

Рівне – 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 23. — Рівне: РДГУ, 2002. — 180 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і практики розвивального навчання, а також з питань педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН

Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович** (Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович** (заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович** (Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна** (Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович** (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович** (Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна** (Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович** (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович** (Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович** (Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович** (Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович** (заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31.10.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.

Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2002

мають найбільш розвиваючі характеристики; оптимальну взаємозалежність елементів структури; визначену послідовність видів діяльності та їх періодичність; рівень співвідношення рекреаційних і розвиваючих функцій вільного часу, активних і пасивних форм утвердження духовних цінностей, спілкування та творчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

23. Субботин И.М. Свободное время как важный фактор формирования гармоничной и развитой личности: Автореф. дис. ... канд. филос. наук. – М., 1989. – С.14.
24. Кузьмин С.В. Культура свободного времени как фактор социализации личности: Автореф. дис. ... канд. филос. наук. – Минск, 1985. – С.11.
25. Пича В.М. Свободное время: Тенденции и проблемы развития: Автореф. дис. ... канд. филос. наук. – К., 1992. – С.8, 23.
26. Аза Л.О., Піддубний В.А. Соціальна цінність вільного часу. – К.: Знання, 1974. – С. 24-25.
27. Соколов Э.В. Свободное время и культура досуга. – Л.: Лениздат, 1977. – С. 34.
28. Орлов Г.П. Свободное время и личность. – Свердловск: Сред.-Урал. кн. изд-во, 1983. – С.26.
29. Бандурко А., Соболев В. Молодежь: занятость и преступность // Современное общество. – 1994. – №4. – С.96-102.
30. Евтеева Г.А. Психолого-педагогические основы использования свободного времени: Автореф. дис. ... докт. филос. наук. – Л., 1980. – С.10

Одержано редакцією 24.04.2002.

УДК: 379.8
ГРАБ

О.В.

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ОРГАНІЗАЦІЮ ДОЗВІЛЛЯ

Нині українська спільнота перебуває у стані подолання кризи, що охопила всі сфери життєдіяльності нації. Процеси національного самовизначення, демократизації та гуманізації визначають нові проблеми освіти й виховання підростаючого покоління. Духовне становлення особистості передбачає використання нових виховних засобів, організацію дозвілля, що позитивно впливають на вирішення завдань духовного виховання молоді. Триває пошук нових моделей організації творчого виховного процесу, який сприяв би максимальному розвитку особистості. Нові цінності у вихованні вимагають і нових підходів до побудови педагогічного процесу: нової логіки, нової технології. А вирішальна роль у процесі становлення особистості належить соціальному впливові, соціокультурним факторам, які вводять людину в соціальний світ.

Категоріальна ознака „вплив” у широкому розумінні відіграє важливу роль для розкриття сутності базового поняття „виховання”. Варто відзначити значущість опосередкованого впливу в людській діяльності та підкреслити його перетворювальний характер, розібратися, як же потрібно будувати навчально-виховну діяльність, щоб вона виступила потрібним компонентом єдності моральної свідомості, поведінки й перейшла у форму суспільної корисної діяльності? Педагог із твердими науковими поглядами й переконаннями завжди прагне провадити ці погляди й переконання в життя, відповідно організовуючи виховання, навчання та дозвілля молоді.

Наша національна школа озброює своїх вихованців основами наук, розвиває розумові здібності, формує науковий світогляд, прищеплює їм навички і вміння трудової діяльності, дисципліни, культури поведінки, формує передові погляди у свідомості й поведінці підростаючого покоління. Не можна забувати, що в процесі навчально-виховної роботи ми повсякчас повинні проводити роботу з морально-естетичної освіти молоді, бо вона, одержавши знання і освіту, не робиться автоматично освіченою морально. Людина може володіти великим розумом, але не бути спроможною розуміти необхідність виконання деяких норм моралі, розібратися у власних почуттях.

Можна запропонувати декілька видів робіт педагога-організатора дозвілля:

1. На базі гуманітарних дисциплін потрібна організація діяльності молоді, направлена на збір матеріалів про національних героїв, видатних людей рідного краю, розгляд краєзнавчої тематики у відповідності зі змістом навчального матеріалу із вивчення рідного краю. Така робота допомагає підростаючому поколінню зрозуміти зв'язок часів і поколінь, а також історію, культуру, економіку країни, формує любов до свого народу, рідного краю, місця, де й самі проживають.

За зібраними матеріалами можна оформити ілюстрований альбом, наприклад „Наше місто – Рівне” або „Наше село – ...” із такими розділами: „Історія нашого міста (села)”, „Рівне (...) – сьогодні”, „Кращі люди міста (села)”, „Наш вуз”, „Наші друзі” та ін.

Використання особистого досвіду вихованців, який включає у широкому розумінні знання, уміння, навички, ставлення до життя, які проявляються у поглядах, емоційних переживаннях, прагненнях, є важливою умовою формування переконань про закономірність суспільного розвитку. Це дає можливість проаналізувати відповідність науковому знанню первинних узагальнень учнів, студентів, передбачити протиріччя, з якими вони можуть зіткнутися, допомогти творчому використанню їхнього досвіду в різних ситуаціях. Ефективність цієї роботи залежить від рівня самостійності дослідників. Розвиток самостійної пізнавальної діяльності, у свою чергу, досягається через використання проблемних запитань: підготовку доповідей із визначеним завданням; ідейно-художній аналіз творів і окремих уривків у потрібному напрямі; використання елементів диспуту, що потребують доказів, аргументації, конкретних прикладів; заохочення до самостійних висновків і узагальнень.

Ця робота примушує по-іншому дивитися на свій рідний край, батьків, простих людей, які трудяться поряд. Організація діяльності школярів, студентів зі збору матеріалів про героїв рідного краю сприяє формуванню єдності моральної свідомості, діяльності і поведінки. Головний напрям цього завдання – роз'яснення суті моральних понять, світоглядних ідей.

2. Ще одним із можливих видів роботи педагога-організатора дозвілля може бути духовне становлення особистості, що позитивно впливає на вирішення завдань духовного виховання та художнього розвитку молодого покоління. Останнім часом саме в цьому плані увага дослідників акцентується на предметах художнього циклу, зміст яких розглядається як важливий засіб духовного виховання. Завдання педагога-художника полягає в тому, щоб показати підростаючому поколінню роль і місце культури рідного народу в контексті світової культури, пробудити почуття гордості за духовні і моральні досягнення співвітчизників, привчити дбайливо і творчо ставитися до культурної спадщини предків, яка знаходить зрима та яскраве втілення в народному декоративно-прикладному мистецтві. Молодь повинна мати уявлення про українське народне декоративно-прикладне мистецтво як невід'ємну складову частину національної матеріально-духовної, художньої культури народу, ознайомитися з його основними видами, історією розвитку, центрами народних промислів, отримати уявлення про джерела оберегової символіки, семантику народного орнаменту. Без цих знань неможливо успішно вирішувати питання становлення національної самосвідомості молодого покоління. Одним із видів проникнення в історію культури свого народу є також робота над писанками, історія яких сягає в далеке минуле і пов'язана з ритуалом великого споконвічного закону відродження життя на землі. Писанку як символ сонця і відродження знають усі народи світу. З приходом християнства вона стала символом Великодня – свята воскресіння Ісуса Христа. Писанку дарували родичам і друзям, що означало бажати щастя, здоров'я, доброї вдачі. Наші предки вірили, що писанка має магічну силу, вважали її особливою святістю, яка приносить добро, щастя, достаток, захищає людину від усього злого. Але писанку треба вміти написати, дати належні кольори і відтінки, оскільки кожен колір має свою символіку.

Художнє виховання засобами мистецтва посідає одне з провідних місць. Важливе значення мають гуртки та студії: хоровий, музичний, театральний, кіноаматорів, живопису, бальних танців, художнього вишивання та в'язання, художньої фотографії та інші. Головне завдання їх – навчити любити та розуміти мистецтво, розвивати художні смаки, здібності, дати знання про мистецтво. Одночасно виховуються навички культури спілкування та поведінки.

Будь-яка держава, народ існують як цілісність у контексті створеної культури, тому занепад або знищення її неминуче призводить до падіння або знищення цілої держави, народу. Коренем культури завжди виступає віра, духовно-матеріальний ідеал суспільства через образ людини, який вона формує. Глибока криза українського суспільства та його культури є наслідком тривалого нехтування об'єктивними законами суспільного культурного розвитку протягом усієї радянської доби. Головне завдання духовного відродження України – викорінювання тоталітарного мислення із суспільної свідомості, з одного боку, захист справжніх цінностей національної та світової культури і правильна уява про них, з іншого.

3. Наша епоха насичена трагічними зламами й оптимістичними злетами, зміною парадигм і концепцій, – епоха складна, неоднозначна, але при створенні гуртка українознавства слід відзначити оптимістичні надії на майбутнє.

Той сплеск інтересу до українознавства, свідками якого ми є, відображає новітні зрушення в психології посттоталітарного суспільства. Фальшиві, космополітичні гасла змінюються на націонал-патріотичні. Постала нагальна потреба у виробленні національної концепції розбудови держави, в осмисленні українознавства як освітньої й наукової системи, як філософії суспільства та політики держави. Нині українознавство розглядається не тільки як наука про Україну, а й як філософія знання – з позиції етики, духовної культури і віри народу, ідеалів та уявлень про його історичну місію.

Робота гуртка українознавства повинна визначити такі предмети досліджень як: Україна-етнос, Україна-природа, Україна-мова, Україна-історія, Україна-нація, Україна-держава, Україна-культура та інші. Гурток повинен також визначити головну мету національного виховання на сучасному етапі – набуття молодим поколінням історичного й соціального досвіду, успадкування духовних надбань

українського народу, розвиток особистих рис громадянина Української держави, формування культури міжнаціональних взаємин. Щоб краще дослідити деякі сторони українознавства, при гуртку можна створити музей українського побуту, але його створення не повинно передбачати тільки експонування предметів ужиткового мистецтва, а й залучення молоді в дослідницько-пошукову роботу, збереження пам'яті.

Серед напрямів співробітництва між такими гуртками можна визначити: навчальну діяльність, участь у науково-практичних конференціях, семінарах, творчих зустрічах; розробка та впровадження спільних проєктів; просвітницька виробнича та історико-літературна й мистецька діяльність; проведення навчально-ознайомлювальної практики, конкурсів, олімпіад, змагань тощо.

4. Ще однією із цікавих форм організації дозвілля є створення літературно-мовного гуртка, заняття в якому покликані не лише поглиблювати знання з теорії, історії рідної мови та літератури, а й формувати практичні вміння та навички, розвивати інтелектуальну, волюву, емоційну сфери особистості, удосконалювати її культуру, вміння спілкуватися тощо. Ознайомлення молоді з різними гіпотезами походження української мови, лінгвістичними парадоксами, мовними явищами, що суперечать даним сучасного мовознавства, може сформувати у неї стійкий професійний інтерес, який, можливо, стане стимулом до вибору майбутнього фаху. Важливо сформувати в гуртківців уміння шукати аналогії, систематизувати, класифікувати мовні та літературні явища, розвивати мислення. Потрібно навчити визначати специфічний аспект мовної проблеми, вчасно відмовитися від неправильної гіпотези, формувати критичність, образність мислення, пам'ять.

Ще одним принципом гурткової роботи з української мови та літератури має бути використання міжпредметних зв'язків (українська мова і література та іноземна мова і література, історія, образотворче мистецтво, народознавство тощо).

Доцільно декілька занять гуртка присвятити питанням відбиття у мові матеріальної та духовної культури українців. Розглянути різні гіпотези про походження українських топонімів, антропонімів, гідронімів, імен язичницьких, християнських богів, обрядові назви, святкові та інші.

Актуальною є проблема формування навичок культури усного й писемного мовлення.

5. Варто пам'ятати, що одним із найбільш духовних багатств українського народу, його скарбом є пісенний фольклор, на який багатий і наш край. Адже в піснях народ оспівував свою історію, яка ніби у музичному літописі збереглася й дійшла до наступних поколінь. Отож, при зборі матеріалу про рідний край та видатних людей потрібно на це звернути увагу, бо саме нашим народом створені неперевершені зразки високо художніх творів, які дали поштовх для подальшого піднесення народнопісенної творчості, сприяють розвитку української національної школи в професійній музиці.

Завдяки народній пісні відбувається знайомство з національними та регіональними традиціями, символами, святами та обрядами, з історією рідної землі, у процесі чого зростає розуміння самобутності українського народу, підвищується національна свідомість і культура, почуття національної гордості, поєднане з повагою до інших народів. Український фольклор сповнює серця світлимими мріями, прагненням утверджувати в житті добро, правду, красу. Багато пісень складено про материнську любов і самозречення, вічні турботи й убоління. Мотиви ці співзвучні з піснями інших народів. Поняття „мати” інтернаціональне, як і поняття „любов”: незатьмарена радість взаємного кохання звучить у піснях різних народів і це їх єднає.

Навіть ведучи війну, український народ прагнув миру, тому і ця тема займає значне місце в усній народній творчості, яка відбиває світоглядні, естетичні й етичні погляди народу. Вона широко представлена в таких фольклорних жанрах, як історична, лірична пісня та ін. Цікавими у цьому відношенні є й малі фольклорні жанри (прислів'я, приказки), які також висвітлюють найсуттєвіше, найголовніше.

За допомогою цих декількох варіантів організації дозвілля молоді можна виховати освічену, духовно розвинену особистість, яка буде здатна брати активну участь у вирішенні економічних, політичних, соціальних, екологічних та виробничих проблем. Тільки завдяки культурі, вихованню, освіті, розуму, таланту Україна виживе, буде жити і процвітати !

ЛІТЕРАТУРА

31. Карпова Л.О. Звідки береться культура. – К., 1990.
32. Соколов К.Б. Социальная эффективность художественной культуры?. – М.: Наука, 1990.
33. Формирование духовной культуры? студенческой молодежи. – К.: В?сшая школа, 1991.
34. Франк С.П. Духовные основы общества. – М.: Республика, 1992.

Одержано редакцією 14.05.2002.

ЗМІСТ

Вступне слово.....	3
Малафійк І.В. Системний підхід у дидактиці.....	4
Коновалова В.Б. Комунікативність як один з виразників системно-розвивального підходу під час вивчення іноземної мови у вищому навчальному закладі.....	9
Шевчук О.А. Системний підхід у реалізації програми “Основи валеології”.....	11
Пеньковська Н.М. Рефлексія як новоутворення молодшого шкільного віку.....	13
Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	16
Воронюк І.В. Розвиваючі психологічні засоби стимулювання творчості молодших школярів.....	18
Єдімент Л.І. Застосування музичних редакторів в умовах системно-розвивального навчання учнів середніх класів.....	21
Поніманська Т.І. Філософсько-педагогічна сутність гуманістичного виховання.....	23
Пальчевський С.С. Розвиваючі основи контролю і оцінки сугестопедичної навчальної діяльності.....	26
Дичківська І.М. Система розвивального навчання О. Декролі як інноваційна педагогічна технологія.....	29
Максим’юк С.П. Суть, передумови та етапи становлення системи розвивального навчання.....	32
Бєлова С.А. Проблеми розвивального навчання в теорії та практиці німецької реформаторської педагогіки початку ХХ ст. (“педагогіка особистості”).....	34
Бандура Р.Р., Рудь Г.В. Розвивальне навчання в історичному аспекті.....	38
Хролець О.І. Виховний і розвивальний потенціал уроків читання.....	41
Мороз Л.В. Проблема засвоєння лексики як розвитку розумової діяльності студентів.....	43
Галатюк Ю.М. Проектування творчої навчальної діяльності з фізики як система дидактичних задач.....	47
Малафійк І.В., Опанасик А.В. Окремі шляхи реалізації продуктивного навчання у системі підготовки майбутнього спеціаліста.....	51
Остапчук М.В., Бабійчук Т.П. Шляхи підвищення ефективності навчального процесу.....	54
Суботіна Ю.А. Сприйняття геометричних образів учнями 5-6 класів на уроках математики за допомогою візуальних засобів POWER POINT.....	58
Малафійк О.І. Про організаційно-педагогічні заходи з розвитку уяви та образного мислення у школярів на комп’ютерній основі.....	60
Пікалова В.В. Педагогічні можливості використання макроконструкцій у пакетах динамічної геометрії.....	61
Семенюк М.П., Степанюк С.В. Оптимізація корекційного навчання молодших школярів із загальним мовним недорозвитком.....	64
Оксенюк О.В. Духовний розвиток – системоутворюючий чинник гуманітарних знань.....	67
Мунтян С.Г. Методологічний аспект навчання студентів іноземних мов.....	69
Соколовська С.В. Рухливі ігри на заняттях з іноземної мови в дитячому садку.....	71
Редько В.Г. Визначальні тенденції в конструюванні змісту шкільного підручника іноземної мови.....	75
Поривай С.Д. Творчий розвиток особистості школяра засобами музичного мистецтва.....	78
Швидків Г.Р. Дидактичні принципи вокального навчання студентів музично-педагогічних факультетів вищих закладів освіти.....	82
Кіндрат В.К. Проблема сенситивних періодів онтогенезу молодшого школяра у фізичному вихованні.....	85
Вербець В.В. Теоретичні основи формування соціологічної культури молоді.....	87
Фіщук В.Г. В.О.Сухомлинський про самовиховання підлітків.....	90
Терешко Л.В. Актуальність проблеми формування загальнолюдських цінностей особистості.....	92
Цюлюпа С.Д. Культура вільного часу студентів.....	95
Граб О.В. Вирішення проблем освіти у вихованні молоді через організацію дозвілля.....	99
Середович В.В. Розвиток пізнавальної активності молодших учнів на основі поєднання навчання з образотворчою діяльністю.....	101
Степанець Л.І. Удосконалення мовленнєвої діяльності школярів в умовах гурткової роботи школи.....	104
Новоселецький М.Ю., Янцур М.С., Дем’яненко І.О., Федорова І.Л. До проблеми адаптації студентів-першокурсників рівненського державного гуманітарного університету.....	105
Бондаренко М.І. Активізація навчального процесу у вищому навчальному закладі через самостійну роботу студентів.....	113
Сілков В.В. Дякі аспекти створення концепції теоретико-методичних основ особистісно-зорієнтованого навчання математики молодших школярів.....	117
Ікуніна З.І., Трубник І.В. До питання формування розумових операцій у дошкільників при проведенні дидактичних ігор та занять.....	121
Семеног О.М. Формування мовної особистості майбутнього вчителя.....	125
Дронова О.О. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячого малюнка засобами казки.....	130

Іванова А.В. Проблема формування національної самосвідомості молоді в системі розвиваючого навчання.....	134
Огурцова С.В. Особливості занять ліпленням у контексті “Базового компонента дошкільної освіти в Україні”.....	137
Джура О.Ф. Основні наукові принципи Б. Яворського у вченні про ладову організацію музичного мистецтва.....	140
Гаврилова Г.П. Літературна підготовка майбутніх учителів-словесників в умовах національного відродження (народознавчий аспект).....	144
Герман Н.В. Безпека життєдіяльності дитини у педагогічних поглядах М.М. Коцюбинського.....	148
Водолага Н.В. Добір методів навчання в роботі з дітьми різного віку.....	150
Ярмак Т.М. Деякі питання підвищення ефективності індивідуальних занять з фортепіано.....	155
Журба Л.В. Навчання домашнього читання англійською мовою на комбінованих факультетах (англійська мова як друга спеціальність).....	160
Георгян Н.М. Ритміка як засіб розвитку рухової культури дітей старшого дошкільного віку.....	166
Маркус Н.В. Особливості застосування інформаційних технологій як засобу гуманізації навчання молодших школярів.....	171
Гумінська О.О. Розвивальне навчання на уроках музики.....	173
Відомості про авторів	177

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 23

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Малафіїк І.В.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 12.08.2002 р. Підписано до друку 31.10.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 25,65. Обл. вид. арк. 26,54. Замовлення № 15/1. Наклад 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. —
Рівне: РДГУ, 2002. — 180 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і практики розвивального навчання, а також з питань педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20